

Nosila me ljubav i nada te vjera u koji je prisutan, koji je uskrs

Svjedočanstvo o borbi s *koronavirusom*

Istinski svjedok nekih događaja je jedino onaj tko ih doživi na vlastitoj koži. Upravo se to, u kontekstu zaraze famoznim *koronavirusom*, može reći za člana Hercegovačke franjevačke provincije fra Tomislava Pervana, dugogodišnje prvo teološko pero našega *Katoličkog tjednika*. Ovo je crtica iz njegove životne priče o borbi s opakim virusom.

Piše:

Josip Vajdner

Kao i većina nas običnih smrtnika, i fra Tomislav je o *koronavirusu* saznavao iz medija – najprije onih komunističkih u Kini koji su to dobrano „dozirali“, da bi ga šokirale slike iz Italije, u Bergamu, gdje su jedva pustili TV-ekipe da snime dio stanja u tim bolnicama.

Sve se od tada odvijalo prebrzo, pa je i ovdašnje podneblje postalo dio pandemije. Ne sluteći što će ga zadesiti, naš je sugovornik obavljao svoje uobičajene obveze i aktivnosti u samostanu Rana Sv. Franje u Međugorju. Već su bile donesene odredbe zabrane kretanja osobama starijim od 65 godina te je uveden policijski večernji sat. „Tako da se nisam nikamo kretao otkako je izišla zabrana. Posljednji put bio sam u društvu s prijateljima u subotu, 14. ožujka nakon ispovjedaonice, i te večeri zatvorena je granica prema Hrvatskoj, odnosno BiH“, započeo je svoje svjedočanstvo fra Tomislav.

Kako je počelo?

Prve je simptome osjetio uoči Blagovijesti. „Negdje podvečer počelo me tresti, groznica, drhtavica, kao kod

Fra Tomislav je posvjedočio kako nije imao klasične simptome koji se vežu uz infekciju koronavirusom

uobičajene gripe koju sam znao preboljeti. Temperatura je skočila na 37,8 što me odmah zabrinulo. Zvao sam svoju sestru koja već 40 godina ima ljekarnu u Čitluku. Ona mi je savjetovala da uzmem *Paracetamol*, a ujutro će mi poslati dodatne doze te *Sumamed*, antibiotik. Dala mi je naputke kako uzimati. Mislio sam da je obična gripa, odnosno u to doba naišao je hladni ruski val pa sam mislio da sam se prehladio zbog promjene temperature“, objasnio je na početku fra Tomislav te dodao kako zbog toga i nije tražio pomoć liječnika.

Međutim, u subotu, 28. ožujka prije podne u samostanu su testirani na *koronavirus* on, tri časne sestre i u župnom uredu – sada već pokojni – fra Ante Kutleša. „Fra Ante je kad i ja osjećao stanovite simptome, tako su mi javljali, ali se nije obazirao. Znao je leći pa ustati. U subotu nakon testova dobili smo izvješće – ‘svi pozitivni na virus’“, prepričao je naš sugovornik početno stanje nakon što je Higijensko-epidemiološka služba iz Čitluka uzela „briseve“ i poslala ih u Mostar. „Legao sam onako zbunjen. Pitao se odakle to, od koga sam se mogao zaraziti kad nisam nikamo išao. Pa i vrijeme in-

kubacije proveo sam ovdje u samostanu zbog neizlazaka i sigurnosnih mjera“, rekao je fra Tomislav.

Neki su to dočekali kao „muštuluk“

Nakon što je stavljen u karantenu, dobio je dopis da se od 28. ožujka nadalje ne smije udaljavati iz svoje sobe. Savjetovao se stoga s liječnicima, napose s dr. Sinišom Skočibušićem iz Mostara, s infektologije, te dr. Jadrankom Odak iz Čitluka. U međuvremenu se fra Anti pogoršalo stanje s disanjem te je morao biti hospitaliziran, i daskora ići na respirator u Mostar.

„Najžalosnije od svega je da su neki, vjerojatno iz medicinske struke, gotovo kao ‘muštuluk’ slavodobitno širili poruke kako je ‘otkriven virus’, zaražena časna sestra koja je došla iz Italije. Ljudi kao da su zburadi, raduju se tuđoj nesreći, a nisu svjesni da ih isto može zadesiti jer virus ne bira“, istaknuo je fra Tomislav te posvjedočio kako nije imao klasične simptome koji se vežu uz infekciju *koronavirusom*. „Nije bilo gušenja, normalno sam disao, nije bilo kašlja, kihanja, curenja iz nosa, nije bilo fizičkih bolova u tijelu. Ali nikada ne znaš gdje je slaba točka u tijelu gdje se virus ‘zakvači’. Jer sam ipak u kritičnoj dobi, pogotovo nakon što je prvi zaraženi pacijent u Mostaru preminuo na respiratoru, a bio je u pedesetim godinama. Pa sam u sebi rekao: ‘Bože, ako je tvoja volja, evo tu sam.’ Ipak sam prošle godine proslavio 50. obljetnicu misništva, zlatnu misu“, dodao je.

Vrijeme izolacije

Prepričao je da se bolest potom očitovale kroz nemoć i temperaturu: „Uvijek iznad *limesa*, i pored *Paracetamola* i dodatnih antibiotika. Kad te temperatura ‘pere’, onda nisi ni za što. Noću isprekidan san, glava puna misli, znojenje, ne jede ti se ništa. Nikakav apetit, a moraš jesti zbog lijekova da ne uništiš crijevnu floru.“

Spomenuo je i da je 3. travnja bio u Čitluku na snimanju pluća i testiranju

Gospodina rsnuo

krvi kada su se pokazale neke male mrlje koje je vjerojatno ostavio virus, ali je inače slika bila dosta čista, kao i krvna slika također.

Ipak, svetu misu nije mogao slaviti jer je osjećao nemoć. "Nemogućnost biti za stolom tako dugo pod temperaturom, a ni nutarnje raspoloženje nije bilo prisutno. Pratio bih preko radija, odnosno interneta krunicu i misu iz Međugorja, a Sveto trodnevlje također preko interneta iz Čitluka.

Kušao sam moliti redovito Časoslov, ne iz velikoga sveska, nego s tableta na internetu gdje se mogu naći svi časovi iz Časoslova. To je veliko olakšanje za sve koji žele pratiti i moliti svakodnevni Časoslov.

Čitao sam o pustinji i pustinjacima, o kartuzijancima i njihovu samostanskom i cenobitskom načinu života, pa i o suvremenim pustinjacima – npr. **Charlesu de Foucaultu** iz njegovoj Manjoj braći koja redovito provode stanovito vrijeme u pustinji, a i mnogi se zapućuju i danas u pustinju na mjesec-dva. Koliko mi bijaše moguće, kušao sam se uživjeti u njihov način života. Nigdje žive duše. Tek ti tježno donose nešto hrane, a ono što imaš u zalihi, privlači miševе, a miševi su mamac za zmije. Pa ne znaš što je gore. U svakom slučaju neizvjesnost. Pogotovo pustinjske su zmije ljute otrovnice.

Tako je bilo i ovdje. U svojoj sobi, radnoj i spavaćoj. U radnoj premalo, ne možeš dugo sjediti, nemoć te hvata. A u krevetu kušao moliti. Ne neke duge molitve. Krunica u ruci. Ili pak preslušavanje audiosnimki Novoga zavjeta na engleskom i njemačkom, što donekle olakšava dan", predočio je fra Tomislav svoje vrijeme u izolaciji, na osobit način istaknuvši grupe vjernika koje je okupio na Viberu i WhatsAppu – gotovo osam stotina članova – kojima redovito od ranoga jutra šalje dnevne časove Časoslova, kratke naputke i nagovore. To je činio i tijekom karantene, a njima je i objavio na Prvu nedjelju muke ujutro kako je pozitivan na *koronavirus*.

Napomenuo je da kontakata s vanjskim svijetom nije bilo nikakvih. "Donesu ti hranu na plitici, s maskom na

licu, razmijeniš nekoliko riječi, preuzmeš, i onako sam pojedješ, ako ti se jede. A u početku nikakve volje za jelom. Sad je već bolje", posvjedočio je.

Put u kušnju vjere

Na pitanje kakva je bila reakcija okoline, naveo je da "svaka medalja ima dvije strane": na jednoj, uslijedile su stotine poruka, dobrih želja, molitava, zahvala za milosti koje je Gospodin preko njega udijelio u ispovjedaonici ili razgovorima, što su prenosili i njegovoj sestri koja ima ljekarnu u Čitluku; a na drugoj, osjetio je i svojevrsnu zluradost i ljudsku zlobu. "Kad sam objavio da sam bolestan,

moje dvije sestre i brat stavljeni su u izolaciju jer su 'navodno' imali kontakta s fra Tomislavom. Jedna je sestra medicinska, uvijek je s maskom na licu i rukavicama na rukama, a isto i ova sestra iz ljekarne i njezini sinovi, te brat koji je jednom pohodio samostan ovdje na Sv. Josipa, ali nije imao fizičkih dodira. Nakon vremena izolacije i testiranja svi su bili negativni. A oni koji su zbiljski bili pozitivni na virus, hodali su Čitlukom i družili se, prenijeli su na druge virus te su pojedinci završavali na respiratoru. Srećom, bez fatalnih posljedica. Uvijek se pokaže i ona druga čovjekova strana, nimalo dobrohotna, ne bih se usudio reći, zlohotna",

Metafizički boj između Neba i Pakla

Na pitanje što je za njega *koronavirus*, fra Tomislav je naglasio kako je riječ o nevidljivoj sili koja je preko noći bacila svijet na koljena i učinila ono što nisu mogli ni totalitarni režimi. "Ona jasno daje čovjeku do znanja da je ograničeno biće, da ne može sve što hoće, da ne smije prekoračiti zakone i zapovijedi koje je Bog dao. Svijet je prepun velikih i malih 'Prometeja' koji kušaju oteći Bogu njegovo mjesto. U svemu ovomu vidimo kako ipak kršćanstvo odskače od svih drugih religija.

Naime, svi pokušaji učiniti svijet boljim zapravo su usmjereni protiv kršćanstva. U rano doba javila se gnoza koje temeljni postulat bijaše kako je ovaj svijet loš i zao te ga treba promijeniti. I to se nastavlja kroz cijelu povijest. I sve revolucije, pa i socijalizam, komunizam, liberalizam, pa i ova postmoderna samo su derivati te antičke gnoze, jer žele stvoriti nešto novo, navodno bolje. Odbaciti staro koje je prema njihovu poimanju zlo te ga treba iskorijeniti. A znamo kakvim su metodama kušali svi revolucionari promijeniti svijet. Zloglasni **Robespierre**, protagonist krvave revolucije u Francuskoj, završio je svoj život također pod giljotinom deset dana nakon što je pod giljotinom skončalo život 16 karmelićanki sa *Salve Regina* na usnama.

Možemo se također pitati zašto je virus došao iz Kine. Kina je deklarativno ateistička zemlja, najmnogoljudnija, ateizam je službena religija. Potire se svaki oblik religije. Mi se stariji prisjećamo kineske krvave 'kulturne revolucije' šezdesetih godina kad je **Mao** htio u narodu uništiti najstariju, tri milenija staru, civilizaciju baštinjenu još od **Konfucija** i **Laotse**, kineski taoizam. Htio je u narodu iskorijeniti i ukloniti tisućljetne ideje, stare običaje, stare navike, staru kulturu, pa i vjeru! Bez onoga što je čovjek tisućljećima baštiniio stvorio je milijardu ljudi beskućnika. Nisu nigdje doma. Nisi doma ako ti se otme ili ukloni ono što je tisućljećima bilo sveto! Kakva je samo kulturološka devastacija uslijedila nakon toga u tome narodu! Mladi su na Zapadu imali u svojim džepovima tzv. *Maov Brevijar*, naputke za revoluciju. Stvoriti 'novo' po cijenu krvi! Mogu danas Kinezi biti na vrhuncu tehničkih dostignuća, ali ako su duhovno i duševno opustošeni, oni su beskućnici.

Danas malo tko govori o nadnaravi, transcendenciji, metafizici. Svi smo donekle 'pomezljari'. A mislim da se upravo ovdje, na primjeru ovoga virusa, odvija metafizički boj između Neba i Pakla, dobra i zla. O tome piše nešto i Pavao u Poslanici Efežanima, šesto poglavlje. Bije se boj u drugim sferama, i na nama je u koji ćemo se tabor svrstati. I kad se sve završi, a i prije toga, morat ćemo premišljati svoje stavove te svoja uvjerenja. I poći putem koji je zacrtao Isus Krist – obraćenje za oprost grijeha. Velik je grijeh navuklo čovječanstvo na sebe u godini kad slavi 75. obljetnicu od završetka Drugoga svjetskoga rata. I tko je slavi? Gdje se slavi? Na koji način slaviti tu svjetsku klaonicu? Sve su to upitnici koji se pred nas stavljaju, suočeni s ovom pandemijom!

Vidjeli smo kako se lako zatvore granice među državama. I što ostaje od Unije, toliko veličane? Ostajemo sami prepušteni sami sebi i svojoj sudbini, u svojim granicama."

prenio je fra Tomislav te naveo da u borbi s bolešću čovjeka prolazi tisuću misli kroz glavu, što bi se moglo kazati i da je kušnja vjere.

"Jasno, bilo je kušnje vjere. Čovjek se napose boji noći. I uvijek moliš molitvu **starca Šimuna** te onaj zaziv iz Povečerja: 'U ruke tvoje, Gospodine...' Moliš strjelovite molitve, molitvu ruskoga hodočasnika, prebrajaš zrnca krunice, Gospodina zazivaš. Čini mi se da se nikada nisam osjećao ostavljenim od Gospodina. Povrh kreveta imam sliku Gospe iz Guadalupe, u originalnoj veličini. Pa i ona je rekla **Sv. Juanu Diegu** da za nju ne postoji nikakva bolest.

Papa Benedikt sprema se za susret s Gospodinom upravo kao stari Šimun. Naručio je sebi ikonu Šimuna iz Hrama, ima je uvijek pred sobom i njegov 'kantik'. Zna da će jednom poći Gospodinu u susret", napomenuo je fra Tomislav istaknuvši da je patnja mjesto gdje čovjek sagledava vlastitu nemoć, pa i nemoć ljudske medicine. "Patnja kao čovjekov stalni pratitelj, kroz cijeli život. Bol je ono što čovjek najznačajnije i prvo osjeti u tijelu. Kad sve funkcionira, na patnju i ne misliš. Kad dođe, vidiš da si krhak, prolazan, smrtan. Ali vjerniku ostaje nada. 'Nadom ste spašeni.' I zazivi Gospodinu Isusu. U svojim spisima **Pavao** uvijek ističe nadu jer su pogani 'ljudi bez nade'. Kao i danas", naglasio je prenijevši da je još 1979. imao snažna duhovna iskustva s **pok. prof. Ivančićem** te spoznao da Bog jest, da je **Isus Krist** zbilja. "To je preokrenulo moj život. Kad sam objavio da sam zaražen, čitalo se poglavlje o Lazarovu uskrsnuću. Sestre poručuju: 'Gospodine, onaj koga ljubiš, bolestan je!' A ja sam okrenuo tu misao: 'Gospodine, onaj tko te ljubi, bolestan je!' Velim u sebi: 'Isuse, pa toliko sam toga napisao iz ljubavi prema tebi; Isuse, toliko toga učinio u ispovjedaonici, tolika snažna iskustva o kojima drugi pričaju, pa valjda me nećeš ostaviti, valjda ćeš dati da se iz ovoga izvučem, ili da se prepoznamo u vječnosti.' Nosila me ljubav i nada te vjera u Gospodina koji je prisutan, koji je uskrsnuo", posvjedočio je fra Tomislav.

Na putu prema Uskrsu

Istaknuo je da ga je duboko potresla smrt **brata Ante Kutleše** koji je proživio svoj životni vijek u Africi, a preminuo na respiratoru i bio pokopan uz nazočnost maksimalno pet osoba.

"Ne vjerujem da itko misli ozbiljno na stanje bolesti. Ona će doći kad-tad, nismo besmrtni. Znanost i medicina mogu produživati čovjekov vijek, a što su time postigli, u konačnici? Nitko ne misli na najgore, a jednom će se prekinuti životna nit, svakomu od nas", kazao

Altar na kojem je slavio sv. misu kad je prizdravio

je naš sugovornik prenijevši da mu je u cijelom tom procesu na putu ozdravljenja najteže pala nemogućnost komunikacije, izbačenost iz kolotečine. "Misliš na tolike pokajnike u svete dane, a nije moguće iz svoja četiri zida. U mislima su i svi oboljeli u svijetu od iste bolesti, umirući, a na respiratorima. K tomu dolazi i umor, zamor. Kloniš se poziva, telefona, mobitela, jer svaki razgovor umara. Komunicirao sam uglavnom s pomoću društvenih mreža, kratkim porukama. U bolesti ne želiš da te bilo tko smeta ili ometa", prenio je svoje iskustvo fra Tomislav spomenuvši da je u razdoblju bolesti u Dom zdravlja išao samo jednom, na snimanje pluća i testiranje krvi. Inače je komunicirao s troje liječnika – **dr. Skočibušić, dr. Vasilj i dr. Odak** - koji su mu davali savjete, hrabрили ga, govorili da je pobijedio zlo, da je bolest iza njega. "Ali uvijek negdje pritaženi strah da se ne vrati temperatura. I ako je samo nešto iznad *limesa*, čovjek misli na pogoršanje. Ali, hvala Bogu, negdje od sredine travnja nisam imao temperature, nisam uzimao antipiretike. Uglavnom se terapija sastojala i još uvijek sastoji od uzimanja multivitaminskih tableta, dosta povrća, te prirodnih 'lijekova' kao đumbir, limun, češnjak, med, eterična ulja u inhalacijama koja propušu 'dizne' u nosnicama, jer se kaže da se virus najradije zadržava u nosnoj šupljini i grlu, a vruća para ga ubija", rekao je naš sugovornik naglasivši da je već prvo testiranje poslije mjesec dana pokazalo da je „negativan“ na virus i da je pobijedio bolest.

To je pokazalo i retestiranje. "Bilo je to na spomen **Bl. Ozane Kotorske**, a na taj dan je preminula moja majka prije 14 godina. Molio sam se i utjecao i njoj, toj svetoj majci i ženi. A ja sam se osjećao da mogu kao i prije funkcionirati. Ne u onom dometu kao prije, ali snage su se vraćale", rekao je fra Tomislav napomenuvši da se sve dogodilo na vrhuncu korizme, a zbiljsko olakšanje osjetio je na sami Uskrs. "Činilo mi se da sam i ja uskrsnuo pa sam mogao prvi put slaviti ovdje u sobi i svetu misu. Posve sam, privatno, kao utamničeni u tamnicama. Padao mi je na pamet vijetnamski biskup **Francis Xavier Nguyen van Thuan** koji je proveo 13 godina u komunističkim kazamatima, od toga devet godina u samici te kako je na dlanu ruke prinosiso Gospodinu žrtvu mise. Nekoliko kapi vina, hostije su mu krijumčarili u tamnicu u salvetama. I poslije je svjedočio u knjigama kako mu to bijahu najsvetiji 'pontifikali'. Tako sam se nekako i ja osjećao. Nakon izlaska iz tamnice protjeran je iz Vijetnama, bio u Rimu, i danas se vodi proces za njegovo proglašenje blaženim i svetim", naveo je fra Tomislav.

Ja o samcu

Govoreći o solidarnosti u ovakvim trenucima, istaknuo je da je najteže onima koji budu hospitalizirani i dospiju na infektivni odjel. "Tu si u savršenoj izolaciji, nitko od tvojih nema pristupa, sve oko tebe u 'skafanderima', kad se ljudi, tako pričaju, probude nakon respiratora, dožive nutarnji šok. Kao da su pali s drugoga svijeta. A ja sam, hvala Bogu, bio uvijek pod brižnim okom braće i sestara te dragih prijatelja, napose svoje **sestre Franjke** koja je skrbila o lijekovima i drugim preparatima. Kad god je što trebalo, bili su na usluzi, opskrbili i lijekovima, ali i pićem, sokovima, laganom hranom, domaćim kruhom. I tu se obistinjuje ona '*vae soli*', jao samcu", kazao je fra Tomislav te na kraju zahvalio svima koji su molili za njega, koji su se zanimali za njegovo stanje, od kardinala **Vinka Puljića** do običnih vjernika, poznanika, prijatelja, molitelja Časoslova. "A dogodilo se i to da se javiše pojedinci s kojima sam se razišao prije pedeset godina. Ja pošao putem svećeništva, a oni otišli u svijet i odonda se nismo čuli niti vidjeli. Kako nevolja ljude zbližava! Hvala svima do Neba!", poručio je naš sugovornik.

